

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2637 S. Lawndale av.

Office of publication: 2637 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XII.

Cena lista je \$4.00. Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., sobota, 18. januarja (Jan. 18) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 15.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlington, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOV NAČRT ZA REORGANIZACIJO ARMADE PREDLOŽEN KONGRESU

O NAČRTU JE BILO ŽE DOSTI UGI BANJA IN PISARENJA.

Zbornični odsek ga je neformalno odklonil.

Washington, D. C. — Vojni tajnik Baker je predložil kongresu program o reorganiziranju regularne armade, o katerem so veliki dnevniki in razni političarji že dosti ugibali. Izročil je polno kopijo načrta vsakemu členu senatnega vojaškega odseka in kongresniku Dentu, predsedniku zborničnega vojaškega odseka. Vojni tajnik pojde sedaj pred zbornični odsek za vojaške zadeve in priporoči, da takoj podvzame potrebne korake za vzamitev načrta.

Armadni načrt še ni objavljen, toda političarji že govorijo, da bo regularna armada štela dvajset infanterijskih divizij in eno kavelerijsko. Pravijo, da te divizije še ne povedo, koliko mož bo štela regularna armada. Divizije v Evropi štejejo mnogo več mož kot doma, ki so večinoma le divizijske ogrode, ki služijo za sestavo divizije na vojni moč.

Mogoče bo regularna armada štela nad 500.000, mogoče tudi manj. V političnih krogih tudi govorijo, da se moč regularne armade zniža na 40.000 mož, če kongres ne sprejme pravočasno zakonov, ki preprečijo skrajšanje regularne armade na tako število. Kadar potече službena doba regularnega vojaka v mirnem času, ima pravico, da zahteva odpust iz armade. In če ne naštevajo novih prostovoljcev za regularno armado, se armada kreči po številu svojih mož.

Političarji tudi govorijo, da sedanji načrt nima opraviti s splošno vojaško službo in splošnim vojaškim vezbanjem. Do sedaj še ni bilo kongresu predloženega nobenega načrta, da se po sklenjenem miru uvede splošna vojaška služba.

O sedanjem načrtu vojnega departamenta pravijo, da je produkt generalnega štaba in da so v njem ideje generala Marcha, šefa generalnega štaba. V kongresnih krogih je opaziti znamenja, ki govorijo, da načrt ne bo sprejet brez opozicije. Nekateri kongresniki čakajo, da se prepričajo, če načrt naklada več dolžnosti šefu generalnega štaba, tako da mu bodo podrejeni vsi biroji vojnega departamenta, da zavzamejo in precizirajo svoje stališče napram načrtu.

Če bo vsa moč prenesena na šefa generalnega štaba, tedaj bo proti tej določbi skoraj zanesljivo nastopila odločno opozicija, ki bo trdila, da je nesprejemno, če se šefu generalnega štaba izroči prevelika moč.

Washington, D. C. — Člani zborničnega vojaškega odseka so neformalno odklonili načrt za reorganizacijo armade nekaj ur kasneje, ko je bil predložen po vojnem tajniku Bakerju.

Predloga določa število armade na 500.000 mož. Po tem načrtu bi armada imela motorni transportni zbor, letalski zbor in druge specialne oddelke, ki so bili ustanovljeni v vojnem času. Oficirji bi ne avanzirali po starosti, ampak po zmoglosti.

Odsek je mr. Bakerju naročil, naj načrt zamenja z navadno resolucijo, ki pooblastuje predsednika, da obdrži sedanjo vojaško organizacijo v prihodnjem fiskalnem letu.

Mr. Baker je zagovarjal svoj načrt in dejal, da ima kongres moč, da ga lahko prekliče, če spozna, da ne odgovarja potrebam.

VREME

Danes mogoče dež all sneg v Illinoisu; jugozapadni vetrovi se spreminjajo v severozapadni. Solnčni vzhod ob 7:15 a. m.; solnčni zahod ob 4:46 p. m.

MR. RAYNEY PRIPOROČA PREKLIČ 6. SEKCIJE HARRISONOVEGA ZAKONA

BOJI SE, DA BO LJUDSTVO ŽIVALO RAZNA OMOTILA.

Prohibicija stoji v veljavo s prvim julijem.

Washington, D. C. — "Narod se bo vrgel v večjo nevarnost, kot je netemperenost; mogoče se posluži demoralizirajočih omotil zvez žganja in opija."

Te svarilne besede je spregovoril kongresnik Henry T. Rainey iz Illinoisa, član zborničnega zakladniškega odseka, ko je v družbi ekspertov študiral, kako se v Ameriki širi vživanje raznih omotil. Odkar se je povečal prohibicijski pas, se je pomnožil tudi konzum omotil v teritorijih, v katerih je uvedena prohibicija. Tudi v vojaških taboriščih so se morali bolj bojevati proti vživanju kokaina s sladkorjem ali na mleku kot proti žganjipiju.

Mr. Rainey je mnenja, da je treba prekliči šesto sekcijo Harrisonove postave proti vživanju naravnih omotil. Zbornična je ta zakon prekliče v davčni predlogi, toda senat ga je sprejmenil tako, da bo lekarnar lahko prodal pijačo z 98 odstotka alkohola, ako sta ji primestna dva odstotka opija. Mr. Rainey pravi, da je treba to določbo prekliči, kajti ljudje bodo pili še hujšo brozgo, kot je žganje.

Če predsednik ne odredi drugače glede prodaje in izdelovanja opojnih pijač, bo prohibicija uvedena v Združenih državah že 1. julija. Zdaj so odglasovale tudi tri četrtine držav v Uniji za prohibicijski dodatek k zvezni ustavi; tedaj se ne bodo prodajale opojne pijače po prvem juliju, dokler ta dodatek k ustavi ne vstopi v veljavo, kajti prohibicijski odstavek v zakonu za pomnoženo produkcijo živil se glasi: "V vojnem času in v času demobilizacije je prepovedano izdelavati in prodajati opojne pijače, dokler predsednik ne odredi drugače."

Preden bo armada demobilizirana, bo minilo skoraj gotovo 16 mesecev. V tem času pa že stoji v veljavo prohibicijski dodatek k zvezni ustavi in zato je pravilno izrečeno, ako pravimo, da prohibicija stoji v veljavo s prvim julijem, če predsednik Wilson ne odredi drugače.

Popolne prohibicije pa ne bo, če senat ne prekliče 6. sekcije v Harrisonovem zakonu proti vživanju in prodajanju narkotičnih omotil. Salunarja bo nadomestil lekarnar. Prodal bo lahko žganja, kolikor ga bo dobil, če mu bo primestna dva odstotka opija. Pa tudi v drugih zdravilih je precej alkohola, kateremu so primršani še drugi zelo škodljivi strupi. In notorični pijanci bodo segli po teh patentiranih zdravilih, sploh po vsem, s komur se bodo lahko omotili in si zastropili mozgane, da ne bodo mogli več jasno misliti.

To je vzrok, zakaj mr. Rainey priporoča prekliči 6. sekcije Harrisonovega zakona.

INDUSTRIJALCI IN BANKIRJI POSETIJO SREDNJO AMERIKO.

Washington, D. C. — Zastopniki bančnih in industrijskih interesov iz srednjega zapada odpotujejo v Centralno Ameriko, da iščejo tam trgovske stike in trge za ameriške produkte.

POŠTA JE OKRADENA.

Genoa, Ill. — Ralph A. Pate, poštar, je odpotoval v Granite City, Ill., da se udeleži konvencije ognjezasecev. Drugi dan je prišla v poštni urad njegova pomočnica gđe. Lylal Smith in našla blagajno odprto. Izguba znaša par sto dolarjev. Na lice mesta so odšli poštni nadzorniki in Chicago, da preiščejo vso zadevo.

BOJ ZA JAVNO DIPLOMACIJO.

Ameriški časnikarji zahtevajo vstop v dvorano.

Predsednik Wilson jih podpira.

Pariz, 17. jan. — Včeraj se je vršila samo ena seja preliminarne mirovne konference. Oficijelni komuniké o tej seji, ki je bil izdan sinoči, se glasi:

"Predsednik Združenih držav in ministrski predsedniki ter zunanji ministri zavezniških držav v družbi japonskih poslaničkov iz Londona in Pariza so imeli danes sejo, ki je trajala od 10:30 predpoldne do 12:30 popoldne. Vprašanje časnikarjev in mirovne konference je bilo prvo na dnevnem redu. Sklenjeno je bilo, da se skliče shod časnikarskih poročevalcev zavezniških in pridruženih držav v prostorih časnikarskega kluba št. 80, Avenue des Champs Elysee od petih popoldne v svrhu, da se doseže sporazum in zadovoljnost. — Seja se je nato bavila s položajem v Rusiji in zborovalci so zaključili, da naj vlade informirajo druga drugo o najnovejših poročilih glede ruskih razmer nakar bo potem ložje soditi. Prihodnja seja se vrši v petek ob 10:30 predpoldne."

To poročilo pa ne pove vsega, kar se je vršilo na tej znameniti seji. Predsednik Wilson je odločno povedal zborovalcem, da ne more sprejeti njihovega zaključnana prejšnje seje, ki se glasi, da časnikarski poročevalci ne smejo ničesar poročati z mirovne konference in da mora za vse zadrževati dnevno oficijelno poročilo. Wilson je dejal, da je obljubil ameriškemu ljudstvu, da bo zborovanje mirovne kongresa javno in on hoče držati svojo besedo. Rekel je, da sicer razume potrebo, da so preliminarne seje privatne, ampak časnikarji imajo pravico poročati vse, kar zvedo in te pravice se jim ne sme vzeti.

Angleški delegatje so se postavili na Wilsonovo stran.

Tako se je pričel boj za javno diplomacijo, ki je navedena v prvi točki Wilsonovega mirovne programa. Francozi in Italijani so kar čez noč pohodili to Wilsonovo točko in bi radi zabili kongres s plankami od vseh strani in rešili vse v temi tajnosti. Ameriško ljudstvo, ki je navajeno toliko čitati o velikem trpljenju Francije med vojno, valed česar gorko simpatizira s francoskim ljudstvom, se ne zaveda, da so na čelu Francije reakcionarni elementi, ki bodo z vsemi silami zahtevali aneksijo vsega brega Reine in stavili bodo druge imperialistične zahteve, s katerimi se drugače ne bi upali pred ljudstvo.

(Wilsonov odločni nastop proti tajnemu zborovanju in nagobčniku za časnikarje je pa spravil nazadnjaške elemente v konfuzijo in morali so popustiti. Afera je zbudila v Franciji in Angliji veliko senzacijo. Jutranji napredni listi silno napadajo Clemenceau in njegove italijanske mameleke, ki se potezajo za tajno zborovanje.

Clemenceau jih je slišal včeraj popoldne v zbornici, ko so ga socialisti interpelirali zaradi tajne diplomacije. Dejaj je: "Nismo se prišli do zaključka, v kakšni obliki bodo izhajala poročila o poteku mirovne kongresa, toda zborovalci se nagibajo na stran publicitete."

"Nagibljejo se razen Vas!" mu je zabrusil nazaj poslanec Mistrat. Clemenceau je protestiral, da on ni iz drugega razloga proti javnemu zborovanju kakor zato, da se ne bo potem govorilo, da je ta in ta vlada predlagala to in to, kar je druga vlada pobijala.

Med časnikarskimi poročevalci je zavrela revolucija, kajti take avtokracije niso pričakovali. Zlasti so razburjeni ameriški in

angleški reporterji. Na vabilo vojnega sveta se je včeraj vršila seja časnikarjev, na kateri so predstavniki ameriškega in angleškega časopisja predložili resolucijo z zahtevo, da morajo imeti vstop v zborovalno dvorano mirovne kongresa. Izvoljen je bil odbor, ki izdelal načrt, kako se bo poročalo o zborovanju. Načrt je bil predložen današnji seji preliminarne konference.

Wilson predsednik kongresa?

Pariz, 17. jan. — Sinoči se je izvedelo, da namerava francoski predsednik Poincare, ki bo formalno otvoril mirovni kongres jutri popoldne, po svojem otvoritvenem govoru povabiti predsednika Wilsona, da prevzame predsedništvo kongresa. Ne ve se, dali Wilson prevzame predsedništvo ali ne, gotovo pa bo imel daljši govor po otvoritvi in vse je radovedno, kaj bo povedal.

Narodi, prikrajšani na zastopstvu protestirajo.

Pariz, 17. jan. — Tukajšnji jugoslovanski odbor je vložil protest proti zaključku preliminarne konference, ki je določila dva delegata Srbiji, ostale jugoslovanske narode je pa popolnoma prezrla. Protest se glasi; da Srbija ne more prisostvovati mirovni kongresu, če ne zastopa združene srbsko-južnoslovenske države. Ako ostane pri sklepu, tedaj lahko nastanejo resne posledice, kajti Jugoslavija bo potem brez delegacije na kongresu. Odbor apelira na konferenco, da popravi napako.

Belgija je tudi vložila protest prikrajšanja enega delegata.

Francoski listi izražajo nezadovoljnost, ker so angleške kolonije dobile zastopstvo, francoske pa ne. Listi tožijo, da bodo vsled tega imele druge države veliko večjino. Amerika sama (Združene države, Kanada in nekateri države v srednji in južni Ameriki) bo imela 18 delegatov.

Albanija zahteva sedež na mirovnem kongresu.

Pariz, 17. jan. — Albanska organizacija z imenom "Vatra" je naprosila preliminarne konferenco, da naj pripozna Albanijo kot neodvisen narod s pravico sedeža na mirovnem kongresu. Nikola Lako, zastopnik Vatre v Parizu, je dejal, da je Albanija ravno toliko opravičena do sedeža, kakor Siam, ki ima enega delegata. Lako je tudi rekel, da se mora Albanija boriti proti aspiracijam Srbov in Italijanov, ki bi radi razdelili njeno ozemlje. Po njegovih izjavi šteje Albanija tri milijone prebivalcev in med temi je dva milijona in pol Albancev, ostali so pa Grki in Turki.

ČRNOGORCI IN SRBI V BOJU.

Washington, 17. jan. — Tukajšnja črnogorska legacija poroča uradno, da so se Črnogorci uprli srbskim četam, ki so okupirale Črno goro. Črnogorski tustaki, ki štejejo kakih 20.000 mož, so okupirali več mest in pognali Srbe v beg. Poročilo dostavlja, da so ustaki brzojavili bivšemu kralju Nikiti, ki je v Parizu, da hočejo imeti ameriške čete namesto srbskih v Črni gori.

Premirje na Koroškem.

Celovec, Koroška, 15. jan. — Vrhovni poveljnik čet na Koroškem poroča, da so vled dogovora z glavnim poveljnikom v Ljubljani prenehale sovražnosti na koroški fronti 14. januarja in zdaj se bo vršilo pogajanje.

(Gornja brzojavka je zelo nejasna. Morda so bili kakšni boji med Jugoslovani in Nemci na Koroškem. Ured.)

CESTNOŽELEZNIŠKA DRUŽBA SE NE RAVNA PO SKLENJENI POGODBI.

LJUDSTVO SE SKLICUJE NA 20. DODATEK K DRŽAVNI USTAVI.

Po tem dodatku je pravica na strani ljudstva.

Denver, Colo. — V letu 1902 je ljudstvo države Colorado sprejelo s splošnim glasovanjem dvajseti dodatek k ustavi, ki daje mestu Denverju in okraju pravico, da samo odloči o vseh občinskih in lokalnih vprašanjih. Tega dodatka ni sprejela mogoče legislatura, ampak osvojilo ga je ljudstvo na splošnem glasovanju z večino glasov. Ljudstvo se je torej izreklo, da se dvajseti dodatek vključ v državno ustavo. Ustava je najvišji zakon v državi. Po nji izdelajo druge postave in po nji se imajo ravnati vsi državni uradniki od guvernerja pa doli do najnižjega uradnika. Legislatura na pr. ne more sprejeti postave, ki ne soglašajo z ustavo, ker bi s tako postavo kršila najvišji zakon.

Po tem dodatku je imelo mesto pravico sklepati pravomočne pogodbe s cestnoželezniško družbo.

V letu 1906 je Tramway kompanija vprašala mesto za bencinjo, da sme po mestnih ulicah obratovati cestno železnico. Izdelala se je pogodba, veljavna za mesto in cestnoželezniško družbo. Ta pogodba je bila predložena mešanom na splošno glasovanje, ki so plačevali davke. Pogodba je bila sprejeta in s tem je postala veljavna. V pogodbi je bilo zapisano, da voznina stane le pet centov in da se prestopni listki ne plačajo.

Medtem je legislatura sprejela postavo, ki je ustanovila komisijo za javne potrebe. Ta zakon seveda ne velja po dvajsetem dodatku za mesto Denver, ki daje trem osebam moč, da lahko določajo voznino. Ali družba se je obrnila na komisijo, da povzra voznino.

Komisija je ugodila želji družbe. Najprej je povzra voznino od 5 na 6 centov. In ker je ljudstvo ni ugovarjalo takemu početju, je družba zahtevala, da se voznina povzra na 7 in 8 centov.

To je očitna kršitev pogodbe. Ljudstvo je odglasovalo, da se družbi podeli koncesija, ako stane voznina le 5 centov in se ne plačajo voznin listki. Ničde izvemši ljudstva nima pravice spreminjati pogodbe, ker jo je ljudstvo odobrilo.

Taka dejanja podžigajo ljudstvo in povzročajo nepokoje, kajti ljudstvo vidi, da niti postave in pravilno sklenjene pogodbe ne varujejo njegovih interesov in da gotovi krogi lahko prelomijo postavé, ne da bi bili kaznovani.

PONEBREČENA ZENITEV.

Denver, Colo. — Rudarja Jacob Grusovnik in Tony Cataboro iz Mt. Harris sta se na Larimerjevi ulici seznanila z dvema navihancema. Po kratkem pogovoru in par požirkih pijač sta odkrila tuječma, da bi se oženila, če bi dobila dobri ženi. Eden navihancev je rekel, da ima pripraveno ženo za Cataboro.

Kasneje sta neznanca odvedla Cataboro k obedu, da mu pokažeta nevesto. Nevesta je prišla in zahtevala \$300 predjuma za možitev. Cataboro je plačal.

Grusovnika so speljali navihanci v ravnostno hišo. Rekli so mu, naj malo počaka, da pride nevesta. Mesto neveste sta vstopila dva tuječa s pištolami v rokah in zahtevala denar. Vzela sta mu denar, čake in zadolžnice svobode, \$1.000.

Cataboro in Grusovnik sta naznanila stvar policiji, ki je aretirala neko mrs. Mattie Hudson in Tom Baevo. V Hudsonovi sta rudarja spoznala nevesto, v Baevo pa navihance, ki ju je odvedel na Lipanovo cesto.

OSEM IN TRIDESET DRŽAV JE GLASOVALO ZA PROHIBICIJO.

ZA PROHIBICIONISTE SE JAVILJAO NOVA VPRAŠANJA.

Skrbi jih, kako uvedejo popolno abstinenco.

Washington, D. C. — Za prohibicijski dodatek k zvezni ustavi je do petka odglasovalo osem in trideset držav. Glasovali sta zanj dve državi nad tremi četrtinkami držav v Uniji, torej je dodatek sprejelo več držav, kot je bilo treba, da se proglasi sprejetim.

Boj za prohibicijo je vodila "Ameriška protisalunska liga" in zdaj so pred njo vprašanja: Kako naj se ameriško ljudstvo uzdrži opojnih pijač po uvedeni prohibiciji? — Na kakšen način naj se razširi prohibicija na ves civilizirani svet pod nadzorstvo lige narodov, da se uvedeta popolna abstinencia in mir.

Prohibicionisti se vesele svoje zmage, toda zavedajo se, da popolne abstinence ne bo, če ne izvedejo zakona z vso strogotostjo. Skušnje v državi Maine, v originalni prohibicijski državi, govorijo, da prohibicija še ne spremeni ljudi v popolne abstinente.

Liga pravi, dokler ne izidejo najstrožje odredbe za zdravnike in lekarnarje, bo število bolnikov zelo veliko, ki bodo dobivali pivo, vino ali žganje kot zdravilo. Ravnotako velika nevarnost prihaja od patentiranih zdravil. Če ne bo regularna prodaja patentiranih zdravil, ne bo popolne abstinence.

Liga pravi, da bo treba skrbno čuvati meje, kajti bati se je, da bodo tihotapei prihajali z opojnimi pijačami iz sosednih držav. Ravnotako velika je nevarnost na morju, kajti prav lahko pritane k obrežju ladja z opojnimi pijačami iz Kanade ali Mehike in razloži blago na dogovorjenem mestu. Ljudje, ki žive ob mehiki ali kanadski meji, bodo pogosto hodili v Mehiko in Kanado, da si ohladi žejno. Na Kubi zgrade letovišča, da bodo tje prihajali letoviščarji, ki sedaj odhajajo v Florido.

Liga pravi, da se bo razvilo tihotapsko žganjekuharstvo, če ne bodo oblasti nastopile z vso strogotostjo proti tihotapstvu.

Antisalunska liga namerava pripraviti kongresu ostre postave, ki naj pomagajo zatreti vse izrodke, ki jih prinese prohibicija. Liga priporoča, da se imenuje poseben prohibicijski komisar, ki bo pazil, da ljudstvo živi po prohibicijskih postavah. Kazni naj bodo po njenem priporočilu stroge, denarna globa od \$500 do \$1000, zapor, ječa itd.

Antisalunska liga se boji, da bodo ljudje pili na visokem morju. Ladja se bo približala do tri milje k obrežju, na kar jo posejtijo pivci, ki se pripeljejo do nje v majhnih čolnih. Da se prepreči tako početje, namerava "Protisalunska liga" prirediti s kampanjo, da se prohibicija uvede za ves svet.

Prvi korak k tej kampanji je podvzet s tem, da odpotuje posebna delegacija v Pariz, ki jo vodi polkovnik S. B. Musgrove iz Alabame. Njena naloga je aranžirati mednarodni prohibicijski kongres, ki pretrese vse ugodnosti za uvedbo prohibicije po vsem svetu.

KOKOŠJI TAT UBIL TRGOVCA.

Winamac, Ind. — Albert W. Henry, trgovec v Medarvillu, je slišal zgodaj zjutraj ropot na dvorišču. Ko je stopil na dvorišče, da vidi, kaj se godi, je počil strel; ki ga je podrl na tla. Strel iz lovske puške ga je zašel v prsa, izza kokojnjaka je pa skočil neznanec na avtomobil in se je odpeljal v temnostjo jutro.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se na vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v klepanju n. pr. (Januar 31-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

ALI BO PROHIBICIJA REŠILA SOCIALNE PROBLEME?

Prohibicija pride zanesljivo, o tem danes ni več dvoma. Državna legislatura za legislaturo glasuje za prohibicioniški dodatek k zvezni ustavi in čas ni več daleč, ko bo prepovedano vživanje, izdelovanje in prodajanje opojnih pijač.

Do danes ni še nobena država prepovedala kaj takega in zato lahko rečemo, da je prohibicija eksperiment, o katerem je danes težko povedati, kaj nam prinese, kako bo učinkoval na socialne razmere, industrijalni razvoj in napredek v splošnem.

Popolni abstinenti so danes le mohamedanci, častilci preroka Mohameda, ki se ravnajo po njegovih naukih. Mohamedancu ne prepoveduje postava uživanja alkoholnih pijač, ampak njegova vera. Mohamedanec lahko izdeluje opojne pijače in jih prodaja drugim, ne sme jih pa vživati. Pri mohamedancih ni ta prohibicija prišla naenkrat. Ob času Mohameda ni bilo razširjeno vživanje opojnih pijač med Arabci in tudi med sosednimi narodi, ki so bili v stiku z njimi in dostopni Mohamedovim naukom. Kdor je priznal njegove nauke za edino zveličavne, po katerih se najlože pride v nebesa, se je obenem prostovoljno podvrget tudi prohibiciji. Prohibicija ni bila zanj prisiljena reč, kajti večinoma so bili ljudje že abstinentje, ko so postali mohamedanci. Bili so navajeni vode in sladkih hladilnih pijač brez alkohola, še preden so sprejeli Mohamedove nauke. Zgodovina kasnejših turških vpadov nam pripoveduje, da se Turki niso vkvarjali toliko s pomohamedanjem zajetih odraslih oseb kot z mladino. Odraščene ljudi so odvedli v sužnost, mladino pa pomohamedanili. Res so Turki pridri nekoč celo do Dunaja, a to je bilo takrat, ko še ni bilo današnjega modernega orožja in so lahko postavili veliko večje armade na boljše proti kristjanskim narodom, ki so vživali opojne pijače. Ali po vsakem takem navalu so bili Turki poraženi. Potisnjeni so bili vedno bolj nazaj in v sedanji svetovni vojni so bili do cela poraženi, dasiravno nišo proti njim operirale velike armade in so jim za inštruktorje služili nemški in avstrijski oficirji.

Odkar se je rodil Mohamed v letu 571 po K. r., smo imeli na svetu več epohalnih iznajdb. Koliko teh iznajdb pride iz Turčije? Nobena! V Turčiji se ni razvila industrija in poljedelstvo je ostalo na primitivni stopnji razvoja.

Tudi Arabci so dosegli že visoko stopinjo kulture in civilizacije za tedanje čase. Mavri so imeli celo slovečo univerzo v Granadi na Španskem, ali potisnjeni v letu 1492 iz Španske v Afriko, so zaostali v razvoju.

Če bi popolna abstinenca bila tista velika gonilna moč, ki daje sposobnost narodom, da se razvijajo vedno višje in višje v kulturi in civilizaciji, tedaj bi morali Turki in Arabci biti na prvem mestu v poljedelstvu, industriji, znanosti, umetnosti in socialnih razmerah.

Skušnje, kako nasilna prohibicija učinkuje na socialne razmere in posameznika, pa imamo v državah Unije, v katerih je uvedena prohibicija.

Država Kansas slovi, da ima največ norišnič. Nedavno se je neki javni uradnik v West Virginiji izjavil, da se je pomnožilo število umobolnih oseb, odkar je uvedena prohibicija.

In to je razumljivo. Ljudje so preje uživali žganje in opojne pijače, kakršne so neovirano prihajale na trg. Bile so strup za vsakega, ki jih je preveč zaužil. Zdad so ta strup zamenjali še s hujšimi strupi. Če je človek preje izpil par čaš opojne pijače, da jo je čutil v glavi, mu zastuje zdaj že pol čašice strupa, ki ga ima na prodaj tihotapec, da obleži na cesti kot klada. Mnogi ljudje pa tudi sami izdelujejo take strupe, da se omamijo z njimi. Neki profesor kemije je demonstriral na javnem shodu, da se iz sirupa in kvasa skuha v navadnem kotličku za čaj tako močna opojna pijača, da majhna čašica že vrže vola na tla, kaj šele človeka.

Proti žganjpitju in neomejemu vživanju alkoholnih pijač pomaga le poduk, ki pa mora biti v zvezi z daleko-sežnimi socialnimi reformami. Neizpobitni dokazi govore, da med delavci, ki žive v ugodnih socialnih razmerah, ni žganjpitvee in da so pijanci zelo redka prikazen med njimi. Pijančevanje je razširjeno le med slabo plačanimi

delavci, o katerih se je Upton Sinclair izrazil, da rajše žive pijani v peklju kot trezni.

Prohibicija pride, ne glede na to, kakšne bodo njene posledice. Prohibicioniški val je tukaj in poplavljal bo vse Združene države. Če kdo sodi drugače, tedaj je slep in ne vidi znamenj, ki naznanjajo popolno prohibicijo.

Zganje je res strup. Kdor ga vživa preveč, mu uniči duh in telo. Zganjpitvee ne bo nikdar izvršil tistega dela, ki ga izvrši trezen človek, ali človek, ki nikdar ne zapije svoje pameti.

Ali hitra nasilna prohibicija ne bo rešila perečih socialnih vprašanj. Kdor hoče pravilno rešiti socialne probleme, mora pričeti s takim reševanjem pri izvoru takih vprašanj, ne pa tam, kar bo nastalo samo od sebe, ko bodo rešena socialna vprašanja.

Če so sociologi prišli do spoznanja, da uboštvo povzroča žganjpitje, je treba najprvo odpraviti uboštvo, če hočemo pokopati žganjpitje. Prohibicija ne bo odpravila žganjpitja in vživanja drugih omamljivih strupov, dokler niso odpravljeni vzroki, ki povzročajo uboštvo.

To dejstvo bodo spoznali tudi tisti ljudje, ki danes zagovarjajo prisilno prohibicijo kot splošno zdravilo za vse rane, ki se prikazevajo na bolnem telesu sedanje človeške družbe.

DOPISI.

Gross, Kans. — V dopisu iz Ludlowa, Colo., piše očitno v tem listu dne 4. januarja, sem čital, na kake ovire je naletel nabiralec podpisov za petico predsedniku Wilsonu. Dopisnik vomenja, kako se mu je nekdo odrezal, da je Avstrije in da to tudi ostane. Nadalje poroča, da je uprava lista "The Denver Post" zahtevala \$56 za priobčitev članka "The Italio-Jugoslav Issue." Tu imamo dva vzgleda, iz katerih se lahko precej naučimo. Prvi dokazuje vzgojo, ki jo je bilo deležno naše ljudstvo v pokojni črnožolti monarhiji, drugi pa nam jasno pove, čemu potrebujemo sredstva za našo agitacijo.

Nehote mi prihajajo na misel izvajanja nekega rojaka na seji okrožne org. SRZ., ki se je vršila dne 5. januarja v Frontenau, Kans. Na dnevi red je prišla točka "razmotrivanja v korist organizacije." Dotičnik se je oglašil za besedo in potem vpraševal, kaj sploh mislimo napraviti z našo organizacijo v korist Slovencev. Trdil je, da pazno čita časopisje in iz tega je izvajal, da če bi oblasti vedele za naše zborovanje, bi vse udeležence internirale. Če bodo šli kdaj v stari kraj, jih bo avstrijsko vojaštvo postrelilo. Predsednik zborovanja mu je pojasnil, da avstrijskega vojaštva se ni treba nikomur bati, ker ga ni več, kakor tudi Avstro-Ogrske ne. Cenjeni rojak pa je pričel zatrdjati, da je on še vedno prepričan o eksistenci stare Avstrije. Navzoči so zmagovali in se čudili, kako se more še vedno dobiti človek v sedanjem času s tako ozkim obzorjem in tako nerazsodnim mnenjem. Potem pa se te vrste ljudje še jeze, če se jih naziva avstrijskante. Ljubimci stare Avstrije nimajo niti najmanjšega vzroka jeziti se čez to ime, ker so ga s svojim zadržanjem po vsej pravici zaslužili. Njsem napisal teh vrstic iz škodoželjnih namenov, niti jih ne smatram za osebni napad. Konstatiral sem le fakta, katerih ne more utajiti nihče. Ravno to nam dokazuje, kako zelo potrebujejo Jugoslovani svobodne, demokratične države, da se vzgoji naše ljudstvo kot ljudi, ravnopravne državljanke, ne pa hlapce tujih držav in interesov. Potrebujejo državo, v kateri bo gospodarilo ljudstvo in si samo določalo o svoji usodi. Le na ta način bo imelo v rokah orožje, da si izboljša gospodarsko eksistenco, kulturo in izobrazbo. Vse to se bo dalo urediti, če bo Jugoslavija demokratična, če bo ljudstvo znalo obraniti oblast sebi v prid in če je ne bo dalo kakim kastam, ki bo vlada la tiranijo in proti ljudskim interesom. Meni se zdi, da je v Ameriki precej Slovencev, katerim ni veliko mar bodočnost slovenskega naroda ter forma njihove države. To smo lahko opazovali v gotovem časopisju, v katerem smo lahko izprevideli, da gotovi ljudje med našim narodom v tej deželi zasledujejo v prvi vrsti svoje osebne interese, ali pa interese kakih protidemokratskih frakcije. Boj, ki so ga vodili nekateri slovenski časopisi proti slovenskim demokratičnim elementom, je nam utrjeval sumnjo, da igra pri njih denar glavna

vloga. Ta boj je sedaj vsled razmer nekoliko ponehal, kar je navsezadnje v korist stvari, za katero se borimo. (Boj še ni ponehal, kajti lističa "Sloga" in "Clev. Amerika" še vedno pri našata napade na SRZ., ki pa so tako otročji, da se nanje ne izplača odgovarjati. V eni vrstici apelirajo na složno delo, v drugi pa so že napadi na SRZ. in njene člane.—Ured). V sedanjih dobi moramo pustiti na strani vse malenkostne boje in osebne interese, kar nam bo olajšalo boj za dosego naših ciljev.

Ravno radi nastopa Italije je skrajno potreben složen nastop slovenskega naroda tu in v domovini. Le močno organizirana politična fronta našega ljudstva bo v stanu ustaviti naval italijanske aneksijske politike. Pomagati moramo temu boju gnotno in moralno, da se dosežejo za Jugoslovane narodnostne meje, s katerimi ne bo imel imperalizem na nobeni strani ničesar opraviti. Pravica naj bo odločilna pri določevanju mej, ne pa strategični in gospodarski interesi Italije.

Ameriški Slovenci bi bili lahko politično mnogo bolj izobraženi, ako bi se hoteli nekoliko bolj zanimati za politična gibanja v Ameriki in po ostalem svetu. Tako pa so nekateri voditelji navadili ljudi na ukazovanje, masa pa naj jim enostavno sledi. Ta taktika se jim sedaj ni posebno obnesla, kajti ogromna večina našega ljudstva jim je obrnila hrbet in se pridružila tistim krogom, ki v resnici delujejo za demokracijo, ki se tudi bore za ljudske interese. Gospodje v nasprotjem taboru, ki se silijo v ospredje življenja med nami, so vzgojeni v stari avstrijski šoli: "Ukazuj, ljudstvo ti bo še sledilo", je njihovo geslo. Naše ljudstvo je pa rajše prenašalo blazine napade, demunciacije in v nekaterih krajih celo sodnijska preganjanja, kakor pa da bi sledilo politiki slovenskih reakcionarjev. Danes stojimo v javnosti kot zmagovalci in naše ideje so se preizkusile, kakor zlato v ognju. Bodočnost je naša. Tudi nasprotniki so nam vedno pripovedovali o svobodi: le da jo oni razumejo drugače, kakor pa mi. Ko bi bili Slovenci politično izobraženejši, bi gotovo vedeli že od vsega začetka, na kateri strani je njihovo mesto. Tako pa so mnogi mrtvi v politiki, drugi begajo semintja in nimajo nikjer stalnega obstanika. Vsemu temu je krivo nazadnjaško časopisje.

Ob neki priliki sem imel 'čast' čitati tudi Kazimirjevo nabožno glasilo, katerega je krstil z "Ave Marijo." Bog mu grehe odpusti, ker mu je izbral tako ime! V tem listu je polno čisto navadnega ostarjanskega zabavljanja na socializem, na Kristana, Zavrnika in druge. Vse to kričanje pa mu ne bo prineslo zaželjenega uspeha, pač pa še pomaga naši agitaciji. Zato tudi toliko kričanja in truda od duhovniške strani, da verniki ne smejo čitati prepovedanega časopisja. Mi drugače razumemo svobodo. Ljudje naj čitajo vse, naj poslušajo oba zvona, toda pri tem naj se nauče misliti z lastnimi možgani. Kadar so ljudje naučeni v to, tedaj prav gotovo pridejo v naš tabor, kajti to pot jim narekuje razum. Ravno zato pa so jznašili proti našemu časopisju spovednice, v katerih

zabučujejo vernim ovčicam, naj se nikar tako silno ne pregreše, da bi čitali "veri sovražno časopisje." Če je katero časopisje na svetu zato, da posurovuje čimale, tedaj spada med take liste prav gotovo Kazimirjev nabožni (?) list in njemu enaki listi. Ker nimajo argumentov in protidokazov, se morajo posluževati laži, obrekovanj, natolečevanj in drugih umazanih sredstev. Kriče o slogi, pri tem pa zahtevajo pogoj, naj bi se njim nasprotni elementi umaknili iz političnega življenja. Z napadi na vero bi se moralo prenehati. To je ena točka, pri kateri bi bilo treba obširneje govoriti. Proti veri kot taki nimamo nič. Stojimo na stališčih svobodnega veroizpovedovanja... Zakrajšek pa zahteva prvenstvo za politični klerikalizem, kmalo po ustanovitvi SRZ. je priporočal združenje na ta način, da bi se stari odbor umaknil, na njegovo mesto pa bi prišli slovenski duhovniki in par katoliških lajkov. O kakih volitvah ni črnili niti besedice. Pridejo naj na zbor in se proglasijo za reprezentante naroda! Ali je to demokracija? To je čisto navadna klerikalna politika, katere edini namen je obdržati politično moč klerikalcev, ki so sedaj v Ameriki menda še mnogo fanatičnejši, kakor pa klerikali v domovini.

Socialisti se bore z vse drugačnim orožjem, kakor pa klerikalni nazadnjaki. Socialisti ne ukazujejo, kaj smeš čitati in kaj ne, nego oni pojasnjujejo, oni uče maso razumevati stvari, ki so ji nejasne. Klerikali se v boju poslužujejo vere, pa kriče ljudstvu: "Ne dvomi, kajti dvomitje je greh. Ne čitaj listov, ki te vodijo v skušnjava." S takim in podobnimi sredstvi skušajo obdržati maso v ignoranci in radi lega nepristopno napredu. Le dajte svojim vernikom svobodo, naj čitajo kar hočejo, povejte jim, naj rabijo svoj lasten razum in naj ne verujejo ničesar, za kar ni absolutnih dokazov, pa boste videli, koliko časa boste imeli ovčice v vašem hlevu. Druga za drugo bodo odšle, za njimi pa še pastirji, ker jim ne bo nič drugega preostajalo.

V neki izdaji svojega lista trdi Zakrajšek, kako socialisti zapolnjujejo delavstvo v bedo s strajki in citira stavko v Minnesoti, Michiganu, Coloradi in drugod. Ali bi mogel kdo pisati drugače, če bi bil direktno najet od Rockefellerjevih interesov? Mar si je delavstvo z molitvijo priborilo te pravice, katere ima in ki si jih bo še priborilo?

Iz ust nekega rojaka sem slišal slučaj, kako svobodo uživajo delavci v nekaterih krajih. Dotičnik je napram politiki indiferenten, to je da se ne briga za njo, pa vendar najstrožje obsoja Rockefellerjev sistem v boju proti organiziranemu delavstvu.

Naselbina, o kateri mi je pripovedoval, je vsa ograjena. Ob vhodih v "kemp" je straža, ki strogo pazi na prihajajoče in odhajajoče. Če imaš kaj prodati, ne smeš dati blaga drugam, kakor v kompanijsko prodajalno, ki ti plača toliko, kolikor se jim zdi, kajti če je samo en odjemalec, ni govora o konkurenci. Kar potrebuješ, bodiš obleko ali druge potrebščine, si jih moraš nabaviti v kompanijski prodajalni. Kdor prelomi to pravilo, ga odslove z dela. Pri odhodu iz naselbine te spremlja straža, kakor kakega zločinca. Če hočeš v rovu boljši prostor, moraš plačevati že od takokromne plače deset do dvesto dolarjev mesečno bosu, nekaj moraš dati tudi vozniku, če hočeš imeti vozike za nakladanje premoaga. Če ne storiš tega, moraš iti domov brez zaslužka. To niso kake pretiranosti, ampak stvari, ki se v resnici dogajajo. Taka razmera se ne bodo nikdar odpravile, če bi bili vsi ljudje v taboru, za katerega se navdušuje newyorški pater. Rokus pokus, s katerim spreminja kruh v meso in vino v kri, je lahko delo v primeri z delom, katerega morajo opravljati slovenski delavci porovih in tovarnah. S ceremonijami si delavstvo ne bo dobilo izboljšanj. Treba je delavskih organizacij, ki se ne ustrašijo boja, kakor se ga ne strajajo podjetniki proti delavstvu.

Dogodili so se slučaj, da so slovenski duhovniki v Ameriki opravljali službo policajev za časa stavk. To je tudi neke vrste "boljševizem"; še vse huji od ruskega.

Slovenski duhovniki v Ameriki naj se ravnajo po besedah dr. Kreka, ki je študiral socialna vprašanja in pri tem spoznal potrebo ločitve cerkve od države ter upeljavo najširše demokracije. Ako je vera sposobna, da se drži brez posebnih privilegijev in državne protekcije, se bo obdržala. Ako ni, je ničesar ne reči, kajti potek evolucije gre svojo pot kakor premikanje nebesnih teles v svetovnem sistemu.

Dne 26. januarja ob 2. popoldne se bo vršila v društveni dvorani na Franklinu konferenca zastopnikov slovenskih socialističnih klubov v Crawford County. Na dnevnem redu bodo volitve odbora za upravo knjižnice in več drugih važnih točk. Dolžnost članstva je, da se udeleži te konference.

Frank Smerdu.

Eveleth, Minn. — Na Božični večer smo priredile v domačih prostorih na Norman Ave srečevalov v prid SRZ., ki je prinesel \$88.50 dobička. Tej svoti so priložili naši fantje še \$11.70, kar znaša skupaj \$100.20. Vsem darovalcem in darovalkam, ki so nam pomagali do tako lepega dobička, se na tem mestu najprisrčneje zahvalim. Priznanje gre vsem tistim, ki so pripomogli pri delu, da je bil uspeh toliko večji. Rojaki, ohranite to požrtvovalnost in kadar se pri vas oglasi kdo, ki bo pobiral prispevke za SRZ., ne odslujte ga praznik rok. Vsakdo dobro ve, da bomo le z zadostnimi gnotnimi sredstvi v stanu odvrniti aneksijsko nevarnost in pomagati Jugoslaviji do demokratične forme. Samo govoričenje in zabavljanje proti Italiji in drugim nasprotnikom jugoslovanske svobode ne bo rešilo naših problemov. Treba je zjeti uspešnejšo pot. Če bi bili vsi evelethski Slovenci tako napredni in zavzeti za stvar, kot so n. pr. na Fayal Location, pa bi lahko poslali lepo svoto za propagando SRZ. Žal, da jih je med nami še toliko, ki se ne zavedajo svoje naloge in mislijo, da je s preklinjanjem Italije in vseh njim neljubih stvari vse odpravljeno. Dela je treba, aktivne agitacije, pa manj besedičenja, pa bomo dosegli večje uspehe.

Končno želim pojasniti še nekaj: V izkazu prispevkov SRZ. je bilo poročano, da je gori imenovano svoto prispevalo društvo št. 130, SNPJ., kot prebitek veselice. Izkaz je bil v tem oziru nepravilen, kajti društvo ni prispevalo dotične svote, pač pa smo jo pridobili na gori omenjeni način. Toliko v pojasnilo, da ne bo kakega nesporazumljevanja.

Mary Kovach. (Imena prispevateljev ne priobčujemo posamezno, nego le skupne svote. Izročili smo jih uradu SRZ., ki jih bo hranilo in na Vašo zahtevo vrnilo.—Ured.)

Red Lodge, Mont. — Nismo še preboleli zadnjih žrtev influence, že se je zopet priklatila v našo sredo in nam ugrabila rojakinjo Barbaro Cukjat, staro šele 27 let. Doma je bila iz Srednjega Brda nad Škofjo loko. Zapušča moža in dva nedorasla otroka ter sestro nekje v Illinoisu, v domovini pa očeta in sestro. Bila je članica društva Solnee, št. SNPJ. Pokopana je bila dne 5. januarja. Sorodnikom pokojne Cukjat izrekam v imenu društva naše sožalje.

Rojakinje, ki še niste članice podpornih društev, ne odlašajte s pristopom. Podporne organizacije so vam v pomoč in tolažbo v boleznih in nesrečih, ravno tako v pomoč in tolažbo sorodnikom, kadar vas pokliče v svoje naročje mati zemlja.

Zima je lepa, kakor že dolgo ne, skoraj tako, kakor v južni Kaliforniji.

Mary Erznoknik.

Royalton, Ill. — Kljub brezposelnosti, ki je nastala v nekaterih ameriških mestih, se tu delo še vedno lahko dobi. Tudi stanovanja za družine se lažje dobe, kakor preje. Težje je dobiti stanovanje za samce. Slovencev ni dosti tukaj, številnejše pa so zastopali Poljaki, Slovaki, pa tudi Italijanov je precej.

Influences je tu zahtevala, kolikor je meni znano, pet žrtev, toda med njimi ni bilo Slovencev. Zbrel je rojak Thomas Tomšič, kateremu želim skorajšnjega okrevanja.

Steve Fabjan.

Razno iz inozemstva.

KARL LIEBKNECHT IN ROZA LUKSEMBURG UBITA.

Berlin, 17. jan. Dr. Karl Liebknecht in Roza Luksemburgova, glavna voditeljica nemških spartakovcev (manjšinskih radikalnih socialistov) sta mrtva. Vest je očiteljno potrjena in Ebertova vlada je ukazala strogo preiskavo in zagrozila s težko kaznijo morilcem, ki so v zaporu.

Liebknecht je bil ustreljen v sredo zvečer v Tiergartnu, ko je po izpovedi straže hotel pobegniti. Ob polu desetih uri je bil aretiran z Luksemburgovo vred v hiši št. 43 v Mannheimjerjevi ulici. Stražniki so posadili vsakega na poseben avtomobil. Liebknechtu so pripeljali v hotel Eden, kjer so ga mislili obdržati začasno. Tedaj se je pa zbrale velika množica ljudi pred hotelom in silila na hodnike. Straža se je bala, da drhal vplomi v hotel in se s silo polasti jetnika, vsled tega so vojski odvedli Liebknechta skozi stranska vrata na ulico in ga vrgli na avtomobil z namenom, da ga odpeljejo v ječo Moabit. Ko so vozili skozi Tiergarten, je počel gumij na kolesu in Liebknechta so vprašali, dali lahko hodi do Charlottenburger strasce, kjer dobi voz. On je prikal in častnik je šel pred njim, dočim je ob njegovi strani korakal stražnik. Ko je bil častnik kakih 50 korakov pred njima, je Liebknecht naglo skočil na stran in skušal pobegniti; stražnik je ustrelil in ga zadel med pleča. Liebknecht je bil na mestu mrtve.

Medtem je pa večja množica spartakovcev ustavila avtomobil z Roza Luksemburgovo, ki je bila na potu v hotel za Liebknechtom. Nastal je pretep, toda vojski so razgnali ljudi in avtomobil je šel dalje. Nekaj blokov naprej je pa ustavila voz buržoazna drhal. Vojski so podili ljudi narazen, ali medtem je skočil neki možič na avtomobil in ustrelil Rozo v čelo. Njeno truplo so potegnili na tla in ag nekaj časa vlekli po ulici, nakar so ga vrgli najbrž v kanal, kajti doslej ga stražniki še niso našli.

Karl Kautsky, bivši podtajnik oddelka za zunanje zadeve, ki se je zadnje čase pridružil Liebknechtovi stranki, je bil večera arretiran, ali pozneje so ga izpustili. (Karl Liebknecht, čigar tragična smrt je nedvomno pretresla ves socialistični svet, je bil rojen v Lipakem 18. avgusta 1871. Ko je dovršil pravne študije na Lipskem vseučilišču, je stopil na politično polje kot goreč socialist in tak je ostal do konca. Bil je odločni nasprotnik nemškega militarizma in leta 1907 je bil tožen yeleizdaje vsled neke protimilitaristične brošure. Veleizdajstvo mu ni bilo dokazano, a kljub temu je bil obsojen na 18 mesecev ječe. Leta 1910 je obiskal Ameriko in predaval je v New Yorku. Leta 1912 je bil izvoljen poslanecem v državni zbor iz okraja v Potsdamu in eno leto pozneje je povzročil furijo v Nemčiji, ko je obtožil Kruppe, da deluje za vojno proti Franciji. Obtožil je tudi kajzerja in kronprinca, da sta v zaroti s Kruppov vred. Njegova ovadba je položila več častnikov na zatožni klopi, ker so prejeli podkupnino od Kruppov, ali dobili so le lahko kazni.

Ko je izbruhnila vojna, je bil Liebknecht edini, ki se je takoj v začetku postavil proti kajzerju in je odrekel vojaško dolžnost. On je bil edini, ki je glasoval proti vojnemu kreditu na nepoznanje seji nemškega drž. zbora dne 4. avgusta 1914. Pozneje so ga s silo potisnili v armado in bil je ranjen na ruski fronti. Ali tudi kot vojak ni prenehel z bojem proti militarizmu. Ko je bil kot invalid odpuščen iz armade, je agitiral proti vojni. Dne 1. maja 1916 je bil aretiran, ko je govoril delavcem pri majskih demonstracijah v Berlinu. Vojno sodišče ga je obsodilo radi "hujaskanja k uporu na 30 mesecev ječe. Ko se je rušila stara Nemčija v oktobru m. l., je bil z drugimi vred izpuščen iz ječe in takoj je postal voditelj radikalne spartakovske stranke, ki se nahaja v ljutem boju z večinskimi socialisti.

Roza Luksemburg je bila prej glavna urednica socialističnega lista "Vorwaerts" in pred vojno je bila dvakrat v zaporu vsled konfliktov s kajzerjevimi oblastniki. Kakor Liebknecht je bila tudi ona odločna nasprotnica vojne in bila je v zaporu skoraj ves čas vojne od leta 1914. Ko je bila izpuščena

v zadnjem oktobru na svobodo, se je takoj pridružila spartakovcem in bila je velika nasprotnica večinskih socialistov, katere je imenovala kajzerjeve hlapce.)

Nemčija pada v reakcijo.

London, 17. jan. — Iz Berlina poročajo, da je tam zavlada mir. Ebertova vlada dela velike priprave za volitve, ki se bodo vršile v nedeljo. Ker je v raznih mestih na deželi še vedno civilna vojna, je Ebert pripravil pol milijona vojakov za vzdrževanje miru na volilni dan. Samo v Berlinu ima vojaški guverner Noske 20,000 mož.

Buržoazne stranke, katere je krvavi poraz spartakovcev zelo ojačal, delajo veliko kampanjo za svoje kandidate. Posebno klerikalci so aktivni in z vso silo agitirajo med ženskami, ki imajo volilno pravico. Večinski socialisti upajo na zmago v Berlinu.

Volitve na Bavarskem so izpadle s porazom Eisnerjeve vlade. Neodvisni socialisti so dobili 75,000 glasov izmed oddanih 2,275,000 glasov. Klerikalci imajo skoraj milijon glasov in večinski socialisti 900,000. Bavarska skupščina bo imela 156 delegatov in med temi imajo večinski socialisti 50, neodvisni, katerim pripada Eisner, pa štiri. Proti tem pa ima buržoazna opozicija 102 delegata.

Boji z boljševiki v Sibiriji.

London, 17. jan. — Iz Vladivostoka javljajo, da se bliža 120,000 sibirskih boljševikov proti Orenburgu. Na fronti ob Donu šteje boljševiška armada 140,000 mož. Na tej fronti je general Denikin z ruskimi protiboljševiškiimi pristojci, katerega zalagajo Francozi s strelivom.

Obenem poročajo, da se razširja boljševizem v Kitajski in Koreji. Lisabona, 17. jan. — Uradno poročilo se glasi, da je portugalska vlada z lojalnimi četami strla boljševiško revolucijo.

Buenos Aires, 17. jan. — Generalna stavka, izvemši pristaniščnih delavcev, je končana. V civilnih bojih zadnjega tedna je bilo 850 do 1000 oseb ubitih in do 5000 ranjenih.

Lima, Peruvija, 17. jan. — Valed stavke počiva ves železniški promet v Peruviji. Vlada hoče predložiti zbornici načrt za osmerni delavniki.

Ukrajina grozi Rumunski.

Bern, 17. jan. — Iz Kijeva poročajo, da je ukrajinska vlada poslala ultimatum Rumuniji z zahtevom, da morajo rumunske čete takoj izprazniti Bukovino. Ukrajinske čete se bližajo bukovinski meji.

Čehi zasedli bavarsko mejo.

Amsterdam, 17. jan. — Iz Egerje poročajo, da so čehoslovaške čete okupirale bavarsko mejo. Vojaške straže na obeh straneh so si prav blizo na vsej češko-bavarski meji.

Francoški parnik zadel ob mino: 500 mrtvih.

Rim, 17. jan. — Francoški parnik "Chaprol" je večeraj zadel ob plavajočo mino v ožini Messine. Parnik je utonil v nekaj minutah in z njim vred še klo na duo 500 potnikov, ki so bili večinoma Srbi, Rusi in Grki. Drugi parnik je rešil 150 oseb.

Ameriške vesti.

KDO NAJ MU ZAMERI?

Chicago, Ill. — 35-letni zemljišni trgovec Charles Knobloch je vložil tožbo za zakonsko ločitev, dasiravno je njegova žena postala stara šele 18 let. Knobloch je prvkrat srečal svojo izvoljenko v januarju 1918. Takrat je bila stara 17 let. Seveda se je Knobloch takoj zaljubil vanjo. Najprvo je dal za njeno obleko \$525, kasneje zopet \$81. V aprilu mu je "ženka" dejala, da pojde obiskat svojo staro mater v New Orleans. Dobrosrčni Knobloch ji je dal zopet \$135 za obleko in vožnjo.

Knobloch pravi v svoji vlogi, da je "ženica" šla v Houston, Tex., mesto v New Orleans in se tam poročila z nekim vojakom po imenu Ortman. Kmalu potem ji je Knobloch poslal \$50. Kupil ji je tudi diamanten prstan. Dne 7. septembra sta Knobloch in njegova izvoljenka odšla v Crown Point in se poročila. Živela sta mesec dni skupaj, toda "ženica" je ljubila, da

so se ji dvorili tudi drugi. Kasneje mu je prigovarjala, naj ji Knobloch kupi kožuh za \$395. Zemljišni trgovec pravi v svoji vlogi, da je bila anulaicija poroke z Ortmanom neveljavna in da je mlada "ženica" z dolgim imenom mrs. Byrd May Jeffis Giddens Ortman-Knobloch vedno Ortmanova soproga in je vsled tega poroka z njim neveljavna.

Mrs. Ortman-Knobloch pravi da je obtožnica zlagana in dolži svojega soproga, da je dvoril njeni sestri Shirley.

Ljudje, ki poznajo lokavost nekaterih Evinih hečra v Ameriki, se čudijo, da ni mlada "ženica" zasukala kopje in obtožila svojega soproga, da ga je živela že par mesecev ali let preje, preden sta se poročila. To bi udarilo Mogoče bi soproga radi svoje dobrodušnosti prejel eno leto prisilne delavnice. Ne bil bi prvi pa tudi ne zadnji.

Ali kar mlada "ženica" še ne zna, se lahko nauči, kajti pokazala je, da ima talent za izkoriščanje mož.

TAJNIK LANE O LIGI NARODOV.

New York, N. Y. — Franklin K. Lane, tajnik za notranje zadeve, je govoril na shodu "Trgovskega društva" v New Yorku o sledečih vprašanjih: "Zakaj je šel predsednik Wilson v Pariz? Kako bo ohranil mir in pomagal človeštvu?"

Tajnik je apeliral na navzoče, da podpirajo predsednika in je izjavil, da liga po predsednikovem načrtu ne bo škodovala Monroevi doktrini. Predsednik ni šel v Evropo kot osvovjevalec, ampak zato, da ozdravi narode.

Razlagal je, kako lahko bo liga narodov reševala sporna vprašanja, ki se pojavijo med narodi, kako se lahko nepokoren narod pripravi do spoznanja s tem, da se krog njega napravi železen obroč, ki ga odreže od vseh zunanjih gospodarskih stikov. Povedal je tudi, kako lahko pride do vojne kot zadnje sredstvo, če vsa prejšnja sredstva niso nič izdala.

Izjavil je, da so Združene države imel \$50,000,000 vojnih troškov na dan, ko je bilo podpisano premirje.

"VSAK IZGOVOR JE DOBER, ČE GA TUDI..."

Chicago, Ill. — Radi umora se je zagovarjala pred porotniki 46-letna Hilda Exlund, ki je dne 11. oktobra zaklala svojega moža Frank Exlunda. Priče so izpovedale, da je večkrat preklinjala in pretepala svojega soproga.

Prišla je na vrsto mrs. Hilda Exlund in je priznala, da je imela grdo navado — preklinjati svojega moža. Takoj je pa pristavila, da ga ni nikdar pretepala. Potem je izpovedala, da je mož zahteval od nje denar za žganje in ker mu ga ni hotela dati, ji je grozil. Približal se ji z grožnjami, ko je rezala zelje in da se ga ubrani, ga je sunila z nožem. Državni pravdnik je v svojem nagovoru na porotnike nedirektno priporočil smrtno kazen.

V privatnem razgovoru je državni pravdnik Prindville dejal, da je bilo pred njo 27 morilk oproščenih krivde.

RESNICA NE GRE RADA IZ UST.

Chicago, Ill. — Cestnoželezniški baroni se ne brigajo dosti za občinstvo, če tudi se vozi nabito kot sardele v vozovih, da le dobe matne dividende.

Leonard A. Busby, ravnatelj cestnoželezniške družbe v Chicagu je nerad priznal v ognju izpraševanja po pomožnem korporacijskem pravem svetovalcu Chester E. Clevelandu, da radi tega družba zahteva povisjanje voznine na 7 centov, da bo lahko izplačevala 8% odstotno dividendo. Tako dividendo je izplačevala Chicago City Railwa — kompanija do dneva, ko je vprašala za povisjanje voznine. Ravnatelj je to resnico nerad priznal, ali mr. Cleveland ga je tako ugnal z vprašanji, da je tudi to povedal, kar bi rad obdržal zase.

Če je priznal ravnatelj, da je manjša družba obeh velikih cestnoželezniških družb že razdelila \$16,000,000 kot dividendo na delnice, ki so vredne \$18,000,000 po tržni ceni. Priznal je tudi, da so

delničarji prejeli od leta 1907 na dividendah nad \$20,000,000, ne da bi delničarji dali še cent za povečanje ali izboljšanje podjetja. Izpoved ravnatelja cestnoželezniške družbe pred državno komisijo je jasno kot beli dan, da hočejo cestnoželezniški magnetje odložiti breme, ki ga je prinesla vojna, na ljudstvo, da ne bodo trpeli škode na mastnih dividendah. Gospodje cestnoželezniški magnetje so sicer veliki patriotje, dokler se patriotizem ne dotakne njih denarne mošnje.

Taki so, pa naj še kdo reče, da niso patriotični!

KONGRESNIK JE PREJEL DARILA OD VELEMESARJEV.

Washington, D. C. — Francis J. Heney iz San Franciscu je izpovedal pred senatnim poljedelskim odsekom, kakšna čedna pisma je hranil Henry Veeder v spoji varnostni shrambi, ki so bila lastnina mesarske tvrdke Swift & Co. Na vprašanja je mr. Heney odgovarjal točno in povedal je, kaj je vse odkril kot pravni zastopnik zvezne obrtne komisije, ko se je vršila preiskava proti mesarjem.

Nekaj časa se je pomudil pri pismih, ki jih je Veeder pisal Swiftu in ki so jih videli agentje komisije, dasiravno se jih niso mogli polastiti. Ta pisma pripovedujejo o pošiljanju lepih "steakov" in konja kongresniku Mannu iz Illinois, voditelju republikancev v kongresni zbornici. Mr. Heney je pričal, da je kongresnik Mann pomagal mesarjem v boju proti Borlandovi resoluciji.

"Kongresniki so mi povedali," je rekel mr. Heney, "da sta se kongresnik Mann in Carlin objela pred sedežem predsednika zbornice, ko je bilo naznanjeno, da je Borlandova resolucija poražena."

CHEYENNE OSTANE MOKRO MESTO.

Cheyenne, Wyo. — Ženska temperenčna organizacija (W. C. T. A.) je pritisnila na komisarje okraja Laramie, naj se izdajo dovoljenja za točenje opojnih pijač v letu 1919. Komisarji so soglasno sklenili, da izdajo dovoljenja.

Najvišje sodišče je nedavno razsodilo, da okrajni komisarji ne morejo odrediti dovoljenja za točenje opojnih pijač, če zanj vpraša oseba dobrega moralnega značaja. Ta razsodba je učinkovala tudi na komisarje okraja Laramie, da niso odnehalj napram pritisku od strani ženske temperenčne organizacije.

DELAVKE LAHKO DOBE DELO, TODA MEZDA!

Pittsburgh, Pa. — Prvi učinki demobilizacije se že poznajo, čeprav se vrši počasi, če sodimo razmere v industriji po besedah gdč. Bess Jamesonove, predstojnice ženske divizije v zveznem biroju za posredovanje dela.

Gdč. Jamesonova pravi, da delavke, ki so bile zaposlene v vojni industriji, prihajajo druga za drugo in vprašujejo za delo. Dela je dosti, toda delo je plačano nizko. Povpraševanje po ženskih delovnih močeh se je po sklenjenem premirju skrčilo za petdeset odstotkov.

KAMPANJA ZA PREKLIC NEPRILJUBLJENE POSTAVE JE PRIČELA.

Springfield, Ill. — Župan Thompson je pričel kampanjo, da se preklicne postave, ki je ustvarila komisijo za javne potrebine. Gverner Lowden je porabil svoječasno svoj vpliv, da je bila postava sprejeta.

Predlog za preklicne postave je izdelal poslanec F. J. Rippus. Iz Danvilla prihaja vest, da je občinski svet sprejel resolucijo, v kateri pozivlje legislaturo, da preklicne postave za ustanovitev komisije za javne potrebine.

POŽAR NAPRAVIL ZA \$1,500,000 ŠKODE.

Bristol, Va. — V notranjem mestu je nastal v trgovskem okraju ogenj ponoči, ki se je kmalu razvil v tak požar, da je ogrožal trgovski okraj. Zgorelo je pet poslopij, med njimi tudi poslopje Dominion National banke.

Ogenj so omejili, ko so prišli na pomoč ognjegaseci iz Kingsport, Tenn. Škoda cenijo na \$1,500,000.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois. GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922. Izvrievalni odbor. UPRAVNI ODESK. PREDSEDNIK: Vincenc Canjkar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. PODPRESEDNIK: Anton Hraat, Box 140, Canonsburg, Pa. TAJNIK: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDELKA: Paul Berger, 2657-59 So. Lawndale av., Chicago. HLAJAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill. UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. POKROVNI ODESK. JOJE AMBROZIĆ, predsednik, Box 351, Canonsburg, Pa. JOHN UNDERWOOD, 406 Hay St., Springfield, Ill. MARTIN ZELERNIKAR, Box 278, Barborton, Ohio. JOS. RADLIČEK, Box 432, Smithton, Pa. FRANK SUNDAR, 6806 Prosser Ave., Cleveland, Ohio. BOLNIŠKI ODESK. OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 So. Lawndale av., Chicago, Ill. VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Fletorich, Box 436, Bridgeville, Pa. ANTON RADLIČEK, Box 73, Wick Haven, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugoslad. LEO KUKAR, Box 246, Gilbert, Minn., za severozad. Nadzorni odbor. Matt Petrovič, predsednik, 14818 Hale Ave., Collinwood, Ohio. Jakob Ambrozić, 418 Pierce St., Eveleth, Minn. Jos. Kalan, 8101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Tiskovni odbor. Vincenc Canjkar, JOJE AMBROZIĆ in Matt Petrovič. ZDRUŽITVENI ODBOR. PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. JOHN TRČEK, Jos. Škuk, JOJKA OVEN, Mary Udovič. VRHOVNI ZDRAVNIK: (še ni izvoljen). ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETA": JOJE ZAVERTNIK. POZOR! — Vse denarne poliljavne in stvari, ki se tičejo gl. izvrievalnega odbora in jednote sploh, naj se pošiljajo na naslov: John Verderber, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse zadeve bolniške podpore naj se pošiljajo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v gl. uradu. Vse pritožbe glede poliljavne in gl. izvrievalnem odboru se naj pošiljajo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj. Vsi prisrki na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: JOJE AMBROZIĆ, Box 351, Canonsburg, Pa. Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljajo predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Canjkarju. Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Čemu biti bolan? ko se lahko za tri cente prepričate in najdete pot k zdravju. Ako trpita vsled nervoznosti, ledolčne ali obistne nerodnosti, splošna oslabelost, glavobol, izguba slasti, neprehavnosti, zaprtica, izguba moči, ne čista kri, revmatizem, bolečine v hrbtu, izguba spanca, ako se počutite utrujeni, izdelani, tedaj ne trošite denarja za neznanu zdravila. Pošljite nam tri cente v pisnu s valim naslovom in mi vam bomo poslali z obratno pošto, brez vsake nadaljne obveznosti na vaši strani, zastoj popolno tri dnevno zdravilo. Reg. U.S. Pat. Off. Naslov: JUVITO LABORATORY South Hill Branch 6 PITTSBURGH, PA.

Rojaki pozor! Napredek. "Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjate s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni. ANTON ZORNIK, Herminia, Pa.

Cenjeni rojaki pozor! Cenjenim rojakom naznanimo, da mi kupujemo vse Liberty Bonde ter jih plačujemo v gotovam denarju po dnevnem KURZU (njih vrednosti). Rojaki, katerim je nemogoče priti osebno v naš urad, naj pošljejo svoje BONDE v priporočnem pisnu (registriranem), ker na drug način ni nismo odgovorni v slučaju izgube po poštni ali drugi pošiljavi. — Pošljite na naslov: Mr. John Bahorich, 129 Bakkewell Bldg., Pittsburgh, Pa.

POZOR KROJACI! Dobro izurjenj krojač, kakor tudi v kroju, dobi lahko takoj stalno delo, plača je \$35.00 na teden. Oglasite se pri: Tony Fortuna, krojač, 67 Iron Street, Johnstown, Pa. M. POGORELC, 7 W. Madison St., Room 605 CHICAGO, ILL.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljaki spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

"Pomni, gospodična, da si nema. Če te kdo kaj vpraša, pokaži takoj ne-me ter reči: 'Hum, hum, hum! Nija, nija!' Vidim sicer, da si prebrisan, toda tu gre za najino kožo. Ko bi naletela slučajno na hetmansko, ali knežjbo vojsko, takrat pa nemudoma poveča, kdo sva, zlasti če je tam kak priljubljen častnik, znanec gospoda Skretuskega. Ko si enkrat pod knežjima varstvom, se ti vojakov ni treba bati. Oj, kakšna oguzišča so tam spodaj! Aha, kujejo, brčkone je kovačnica. Tudi ljudi vidim mnogo pri njej. Pojdiva naravnost tje!"

V dolini na drugi strani jarka je res stala kovačnica. Iz dimnika so se sipali kolobari dima in zlatih isker; skozi odprta vrata in mnoge luknje, izvrtane v stenah, je žarila svetloba, katero so zakrivale temne postavbe, ki so hodile po kovačnici. Tudi zunaj pred njo je bilo videti v nočnem mraku mnogo ljudi, stoječih v tolpi. Kladiva v kovačnici so bila v takt, da je kar odmevalo na okrog; za odmev se je mešal s petjem, donečim pred kovačnico, z glasnim razgovorom tolpe in lajanjem psov. Videč vse to, pada se gospod Zagloba takoj v oni jarek, za brenkne po teorbari ter jame peti:

"Ej, tam na hori (gori)
Žyeci (žanjice) žnut,
A popid (poleg) horoju,
Kozaki idut."

Tako počje, bliža se tolpi, ki je stala pred kovačnico. Ogleda si vse. Bili so fantje, večinoma pijani. Skoraj vsi so držali v rokah drogeve. Nekateri so imeli na njih kose, ostro nabrušene. Kovači so se marljivo vkvarjali z nasajanjem in brušenjem kosov.

"Ej, berač! berač!" zakriči tolpa.

"Hvala Bogu!" pozdravi gospod Zagloba.

"Na vekov veke!"

"Povejte, ljudje, ali je tu Demjanovka?"

"Demjanovka je. Pa kaj?"

"Ljudje sa, mama pravili na poti", nadaljuje berač, "da prebivajo tu dobri ljudje, ki be- obarjajo povrh. Star sem, daleč sem že prišel in ta fantin že tudi več ne more naprej. Revež je nem; spremlja mene stara, ker ne vidim, nesrečen slepec. Bog vas blagoslovi, dobri ljudje in sveti čudodelnik Nikolaj; pa tudi sveti Onufrij naj vas blagoslovi! Samo v jednom očesu mi je ostalo nekoliko svetlobe, drugo pa je temno, pesmi prepevam in živim kakor ptič od tega, kar dobim iz rok dobrih ljudi."

"Od kod ste, dedec?"

"Oj, od daleč, dovolite, da si opočijem, ker viti, da imate klop pred kovačnico. Sedl tudi ti, revče", naljuje, pokazavši klop Heleni. "Midva sva izmed Ladave, dobri ljudje! Pa davno je že kar sva šla z doma; sedaj prieva iz Brovar- kov, kjer sva bila na upustkih."

"Kaj tam govore ljudje dolbrega?" vpraša stari kmet s koso v roki.

"Slišati je marsikaj; če je to dobro, ne vem. Mnogo se je tam sešlo ljudi. Pripovedovali so o Hmelničkem, da je premagal hetmanovega sina in njegove viteze. Slišala sva tudi, da na ruskem bregu vstajajo kmetje zoper gospodo."

Tolpa takoj obkoli Zagloba, ki je, sedeč poleg kneginjice, semtertje zabrenčal na teorbaro.

"Torej ste čuli, oče, da se dvigajo?"

"Kaj pa da! Nesrečna je naša kmečka o- soda."

"Pravijo pa, da bo temu konec."

"V Kijevu so našli na oltarju pismo Kri- stusovo; v njem baje stoji pisano, da bo straš- na in neusmiljena vojska in veliko krvi prelite po vsej Ukrajini."

Krog ljudi pred klopjo, na katerej je se- del Zagloba, je postajal čedalje večji.

"Pravite, da so našli pismo?"

"Našli so ga, našli. O vojski, o prelivanju krvi... Ne morem več govoriti, ker se mi je star- temu revežu, gilo popolnoma posušilo."

"Tu imate, oče, kupico žganja. Povejte pa vse, kar ste kje slišali. Znamo tudi mi, da berač pride povsod, in da vse ve. Tudi to so že hodili ter pripovedovali, da pride na gospodo črna ura. No, pa smo si tudi dali napraviti kose in sulice, da ne bomo zadnji; sedaj pa še ne vemo, ali naj že začnemo, ali naj čakamo pisma Hmelničkove- ga."

Zagloba nagne kupico, pokusi, potem po- misli nekoliko ter reče:

"Kdo vam pravi, da bi začeli?"

"Mi sami hočemo."

"Začetki je treba, začetki!" oglasi se mnogo glasov. "ker so Zaporožci gospodo pobili, treba začetki."

Kose in sulice grozno zoropečajo v krepkih tolkah obrane tolpe. Na to vsi umolknejo. Slišati se ne slišajo odmev kovačnice iz kovačnice. Vstajniki so kakoli, kaj poročje berač. On pa je le mislil, misli ter nazadnje vpraša:

"Če gani podložniki ste?"

"Podložniki kneza Jeremije?"

"Koga boste morili?"

Kmetje pogledajo drug drugega.

"Mar njega?" vpraša berač.

"Ne zdržimo..."

"Oj, ne zdržite, deteta, ne zdržite! Bil sem v Ljubni ter videl kneza z lastnimi očmi. Mo- goco se odvlesa z gozdu; kadar započeta z nogo, u- dero se zemlja. Celo sam kralj se ga boji, he- omu ga slusajo in vsi se ga boje. Vojakov ima tudi več nego kar ali sultan. Ne zdržite, deteta, ne zdržite! Ne vi njega, marveč on po- iskal bo vas. Ne veste pa še, kar jaz vem, da

pridejo njemu vsi Poljaki na pomoč. Veste pa, da kar je Poljak, je sablja!"

Tolpa žalostno umolkne. Berač zabrenka po teorbari ter nadaljuje, dvignivši oči k mesecu: "Ide knez, ide in pri njem toliko rudečih praporov, kolikor je zvezd na nebu in gloga na stepi. Pred njim leti veter in ječi! A veste-li de- teta, čemu ječi? Nadi vašo osodo peči. Pred njim dirja smrt s koso in zvoni. A veste-li, zakaj zvoni. A veste-li, zakaj zvoni? Vašim vratovom zvoni."

"Hospody pomyluj!" oglase se tihotni, pre- sumljivi glasovi.

Zopet so bili slišati samo vdareci kladiv.

"Kje biva knezov komisar? vpraša berač.

"Gospod Gdešinski?"

"Kje je?"

"Zbežal je."

"Čemu je zbežal?"

"Ker je slišal, da kmetje kujejo sulice in kose, prestrašil se je in zbežal."

"Tem slabije, ker pove vse knezu."

"Kaj ti, berač, krokaš kakor vran." oglasi se star kmet. "Mi smo prepričani, da je prišla na gospodo huda ura. Ne bo več na ruskem, ni na tatarskem bregu ni gospode, ni knezov, marveč so- mi Kozaki, popolnoma svobodni. Ne bo več najem- ščine, ne čepnine (užitinskega davka), ne suho- mlinsčine, ne brodarine, ker tako stoji pisano v onem pismu Kristusovem, o katerem si ravnokar pripovedoval. Tudi Hmelnički je močan kakor knez. Naj se poskusita."

"Bog mu daj sreče!" odvrne berač. "Težka je naša kmetška usoda. Nekdaj je bilo drugače."

"Kaj še! Čegava je sedaj zemlja? Knezova. Čegave so stepe? Knezove. Čegav gozd? Čegava čreda? Knezova. Nekdaj je bil božji gozd, božja stepe. Kdor je prvi prišel, ta je vzal in nikomur ni bil podložen. Sedaj pa pripada vse gospodi in knezu..."

"Prav imate, deteta," odvrne berač. "Toda jaz vam le eno povem. Vi sami veste, da knezu ne morete do živlega, torej poslušajte: Kdor hoče moriti gospodo, ta naj ne ostane tu, dokler se Hmelnički ne poskuša s knezom, marveč naj zbeži k Hmelničkemu, a to takoj jutri, ker je knez že na poti. Če je gospod Gdešinski iz zini o vašem po- četju, ne pusti vas knez tudi živih, marveč bo vas do poslednjega pobil. Torej zbežite k Hmelničke- mu! Kolikor več vas bo, toliko laže bo Hmelnički zmagal kneza."

Oj! težko delo ima! Najprej hetmani in kra- ljeve vojske, potem še knez, močnejši od hetma- nov. Hitite deteta pomagat Hmelničkemu in Za- porožcem, ker oni reveži sami ne vzdrž. Vendar pa se oni bijejo z gospodo za vašo svobodo. Pod- vizajte se, da se umaknete knezu in da pomagata Hmelničkemu."

"Resnico govori!" oglašijo se glasovi v tolpi.

"Dobro govori."

"Moder berač."

"Torej si videl kneza na poti?"

"Videl? Nisem ga videl; v Borovkah sem sli- šal, da se je odpravil iz Ljubna, da požiga in mori, kjer le kakega vstajnika najde. Le nebo in zemljo pušča za seboj."

"Hospody pomyluj!"

"Kje naj iščemo Hmelničkega?"

"Radi tega sem deteta, tudi prišel sem, da vam povem, kje iščete Hmelničkega. Pojdite v Zla- tonošo in potem dalje k Trehtomiru, tam vas že Hmelnički čaka; tam se iz vseh vasi, koč in pristav zbirajo ljudje; tje tudi Tatarji pridejo. Idite, si- eer vam knez ne bo pustil hoditi dalje po svoji zemlji."

"Vi, oče, greste tudi z nami?"

"Iti ne morem, ker moje stare noge že zemlja k sebi vleče. Naprezite, pa se peljem z vami. Pred Zlatonošo pojdem naprej pogledat, če ni tam kne- zovih vojakov. Če jih zagledam, se izognemo ter gremo naravnost k Trehtomiru. Tam je že koza- ški kraj... Sedaj pa mi dajte kaj ugrizniti, ker sem lačen, pa tudi moj fantin je lačen. Jutri zgo- daj odrinemo; potoma vam zapojem o gospodu Po- tockem in o knezu Jeremiju. Oj hrabra leva sta. Da, mnogo krvi se preliva v Ukrajini, nebo se mo- čno rudi in mesec se vidi, kakor bi v krvi plaval. Prosite tudi vi, deteta, usmiljenja božjega, ker marsikateri ne bo hodil dolgo po božjem svetu. Sli- šal sem tudi, da volkodlaki vstajajo iz mogil in ža- lostno tulijo."

Nekaka groza obide kmete pri teh besedah. Začeli so se spogledovati, križati se in šepetati tiho med seboj. Naposled reče eden:

"V Zlatonošo!"

"V Zlatonošo," ponovijo vsi, kakor bi bilo le edino tam še zavetje in rešitev.

"V Trehtomir!"

"Naj poginejo Lahi!"

Preej nato stopi nek mlad Kozak nekoliko naprej, strese sulice ter zakriči:

"Možje, če menite iti jutri v Zlatonošo, pa ob- iščimo še novej komisarski dvor!"

"Na komisarski dvor!" zakriči soglasno ne- koliko glasov.

"Zapalimo ga, blago poberimo!"

Berač, ki je imel doslej glavo pobečeno na prsi, jo dvigne ter reče:

"Ej, deteta, nikar ne hodite na komisarski dvor in ne požigajte ga, ker bi bilo slabo za vas. Knez vtegne biti že blizu s svojo vojsko. Če zagle- da požar, pride in slaba bo. Rajše mi dajte jesti in pokažite mi prenočišče. Potem pa tiho sedite in ne razgrajajte po nepotrebem."

"Resnico govori," se oglašijo nekoliko glasov.

"Resnico govori, a ti Maksim, si bedak!"

"Pojdite, očka, z menoj, na kruh in sol in na kozarec medice; ko to použijete, pojdete spat v seno na šupi," reče postaren kmet, obrnivši se k beraču.

Zagloba vstane ter pokukne Heleno za rokv. Kneginjica je spala.

"Trudil se je fantek, da je celo ključ ropota v kovačnici zaspal," omeni Zagloba.

V areu pa si je mislil:

"O sladka nedolžnost, ki moreš sredi sulic in nožev spati! Očividno angelji nebeski čuvajo nad teboj in s teboj vred varujejo tudi mene."

(Dalje prihodnjič.)

Deseti brat.

ROMAN.

Spisal Josip Jurčič.

(Nadaljevanje.)

Tudi Lovre je bil ginjen. Do- mislil se je svojih roditeljev in vprašal se je: Ali si ti spoštoval tako svojo mater, kakor ta spo- štuje njen spomin? Koliko glo- bokejši, nežnejši čut ima ta člo- vek, ki bi ga marsikak izobraže- nec zaničljivo pogledal po strani kot siroveža, češ, da niti zmožen ni blažjega čutila, kakor ga ima- jo živali!

"Še tisto zimo je moja mati zbolela" — je pravil Martinek dalje. — "Preden sem vedel, ali je mogoče ali ne, sem jo videl le- žati na mrtvaškem odru. In ka- kor bi padel z neba na zemljo, sem bil sam, brez sorodnikov, brez prijateljev!"

Na smrtni postelji mi je izro- čila svoja pisma in izprievala. Ž njimi da naj poiščem svojega očeta, tvojega strica, in se mu iz- kažem. "Kadar boš v veliki sili, ga poišči," tako mi je naročila; "povej mu, da ga prosim, naj te- tebi popravi, kar je meni storil hudega; povej mu tudi, da mu iz- srca odpuščam."

Tega poslednjega naročila mu nisem nikdar povedal. "Prosim te- daj tebe, bratranec moj — pa morda te je sram, da te tako imenujem?"

Kvas ni mogel odgovoriti. Po- dal mu je roko, ki jo je Martinek smehljaje se stisnil, rekoč: "Brat- ranec! Ko si pred precej velikimi dnevi prvič prišel v ta kraj, sem ti prerokoval, da me boš pomnil. Tačas sem to drugače mislil, za- kaj čeravno se mi je zdelo, da si mi morda po njem nekaj v rodu, nisem vedel, da si moj bratranec, in kar je še več vredno, bratra- nec dobrega sreca. Pozabil pa ni- sem, kaj sem obljubil. Pa kaj sem te že hotel prositi? Že vem! Po- vej mi ti, da mu je moja mati na smrtni postelji odpustila, povej mi precej zdaj, ko mu boš izro- čal pisma, ki sem ti jih dal."

"Gospod Piškav je tvoj oče?" vpraša strme Kvas.

"In tvoj stric! — Piškav se i- menuje. Menda mu je bilo ime Kaves zoprno in prekrstil se je, kar se je tukaj naselil."

Ker sem ti že toliko povedal, moram povedati vse do kraja.

Po materini smrti bi bil imel jaz oditi v mesto zopet v šolo. Ali nisem se maral natčeti kaj več. Umrl bi bil najraje, zakaj nisem vedel, ali imam kaj opraviti na tem svetu ali ne. Le ena misel mi je vedno in vedno prihajala, namreč ko bi njega dobil, ki je moja mater tako ponižal in pre- varil in storil, da je meni umrla zgodaj, prezgodaj, kako bi ga ho- tel pestiti, kako bi mu hotel zbu- jati vest! To je zoper naravo, za- kaj oče je oče, pa jaz sem imel svojo strast in ustrezel sem ji!

Kmalu sem videl, da me ljudje, pri katerih sem bil, težko gleda- jo. Zapazivši to, nisem vprašal, koliko imam še dobiti materinega denarja ali kaj drugega, temveč navezal sem culo ter sem šel. Kam grem, tega nisem vedel. Ta- ko se začinja moje desetobrato- vanje.

Ti boš morda vprašal, kako je to, da sem obrnil ravno ljudsko vero na desete brate v svojo ko- rist in živel brez posla.

To vprašanje sem si dostikrat sam zastavil, zakaj sem tako za- čel, pa sam ne vem, če vem za pravi odgovor ali ne. Od začetka sem hodil od kraja do kraja. Je- sti sem dobil povsod, da se pro- sil nisem; več nisem potreboval. Moja mati je večasi norela, kakor sem ti pravil, tudi že tačas, ko še jaz nisem bil prišel na svet. Kma- lu po njeni smrti, ko sem začel tako čudno živeti, sem čutil tudi jaz, da sem njen sin. Včas mi je čudno vrelo in kipel po glavi; imel sem tačas nagujenje do bur- ne veselosti in sem govoril, da dostikrat nisem vedel, kaj. Tako so ljudje sami začeli ugibati, da sem deseti brat. Meni je bilo to nekako všeč in navadil sem se.

V poslednjem času, kar me ti poznaš, in že tudi prej precej dol- go nisem več čutil tistega vretja v glavi. Vse, kar si videl na meni, je bila navada. Dostikrat je bila moja veselost samo odeja, tukaj v srejo sem drugače čutil.

Ta pisma sem nosil s seboj kot spomin na svojo mater. Očeta i- skati mi ni bilo mar. Da sem ga

našel, je pravo naključje. To je bilo tako.

V ta kraj sem prav rad zaha- jal, ker so mi bili ljudje po volji. Ta gospod Piškav se je bil nase- lil že pred nekaj leti. Večkrat sem ga ogledoval, da nisem ve- del, zakaj.

(Nadaljevanje.)

NE ODLAŠAJMO.

Is American-Jugoslav Relifa.

Organiziranje Relifa se vrši v New Yorku zelo hitro. Na zad- nji seji, katero je imel ženski od- bor tega odbora v petek 3. t. m. in kateri so prisostvovali tudi nekateri naših jugoslovanskih deklet in žen, je bilo sklenjeno, da se odpošlje v našo domovino poleg izgotovljenih oblek tudi v veliki množini blago, da bodo na- ši rojaki doma sami sešili oble- ke.

Nabrane stare in nove obleke se naj pošljejo na naslov urada ženskega odbora ki stopi pod u- praviteljstvo gospo Hitchcock, 661—5th Ave., New York, City.

Kar se tiče našega naroda, mo- re v New Yorku poslati nabrane stvari takoj na omenjeni naslov; rojaki po drugih mestih pa naj za sedaj še sami shranijo v skla- diščih za toliko časa, dokler ne bo izdala centrala ameriškega Rde- čega križa navodil svojim posa- meznim odborom po Ameriki, da sprejmejo oni stvari, katere so nabrali Jugoslavi in da jih brezplačno pošljejo glavnemu od- boru American Jugoslav Relifu v New Yorku, in dokler se ne bo do organizirani po vseh krajih pododbori, ki bodo prevzeli vso skrb in pomagali Rdečemu križu.

Za delo in potrebe American- Jugoslav Relifa je dala na zad- nji seji soproga mlajšega Rocke- fellerja svojo hišo na razpolože.

Za vse stvari torej, za obleko, perilo, blago in drugi material je naslov sledeči: American-Ju- goslav Relief, 661—5th Ave., New York, City, za denarne pri- spevke pa: American-Jugoslav Relief, Guaranty Trust Co., 43 Str. and 5th Ave. New York, City.

Amerikanci in Američanke de- lujejo za pomoč našim revežem v starem kraju, ali pa ste pričeli tudi že vi, rodni sinovi in hčere teh krajev? Pričnite takoj, ako še niste!

Predsedništvo American-Ju- slav Relifa.

Izvršena je popolna organiza- cija glavnega odbora American- Jugoslav Relifa v New Yorku. Za predsednico je bila izvoljena Mrs. Edward H. Harriman, ki je v spremstvu ostalih članic odbora takoj odpotovala na sejo ameri- škega Rdečega križa v Washing- ton, da uredi odnošaj in sodelo- vanje, ki je bo nudil Rdeči križ kot organizacija American-Ju- goslav Relifu, kar se tiče znižanih cen pri nakupovanju raznih po- trebščin in pri nabiranju stvari za naše v starem kraju.

Gospa Harriman je ena naj- bolj poznanih žen v Ameriki, po- sedujoč ogromno bogastvo. Kljub svojim 70im letom se je vendar z vsjo vnemo lotila tudi te težke dolžnosti, da bo ne samo častna, temveč tudi delavna predsednica za pomoč v reševanju našega na- roda.

Osebe, ki izvajajo organizacijo American-Jugoslav Relifa, so dosegle prvi veliki uspeh v reše- vanju našega naroda s tem, da so pridobile to plemenito, staro a- meriško ženo, da sprejme glavno predsedništvo. Drugi uspehi so na vrsti.

Na delo naj se poda tudi celo- kupen naš narod v Ameriki. Ne dovolite, da bi se osramotili, tako pred našimi doma, kakor tudi pred Amerikanci tukaj.

Vsi skupaj, Srbi, Hrvati in Slo- venei, kakor delujejo naši v sta- rem kraju.

Kdor se drži pri tem na strani, je separatist, pa naj se imenuje Slovenec, Srb ali Hrvat. S tem u- darja po edinstvu naroda v do- movini. Teško njemu, ker s tem udarja po svojem lačnem in go- lem očetu, po svoji materi, ženi in otrokih, po svojem bratu in se- stri, prijatelju in znancu ter vseh trpečih rojakih po vrsti.

Na delo, torej, izgovora ni in ne sme biti!

Naslov za banko, katera spre- jema čeke za to stvar, je:

American-Jugoslav Relief Gu- aranty Trust Company, 43 St. and 5th Ave., New York, City.

Vesti iz stare domovine.

(Po zagrebških listih iz prve polo- vice decembra 1918.)

Hribar pride v Ameriko. Na- rodno Veče je poslalo jugoslovansko finančno komisijo v Združene države z namenom, da v največjih svetovnih trgovskih središčih sez- nani finančne faktorje z gospodar- skimi potrebami Jugoslavije. Kom- isija sestoji iz sledečih gospo- dov: Dr. Juraj Vrbanič, profesor trgovskega in menjaevalnega pra- va na zagrebškem vsučilišču; dr. Stanko Švrliuga, bančni ravnatelj v Zagrebu; dr. Lorković, šef fi- nančnega oddelka Narodnega Ve- ča; Vojislavjevič, ravnatelj srbske banke v Zagrebu; Jelenič in dva Slovenca: Ivan Hribar in Kristof. Narodno Veče je poslalo finančne komisije tudi na Dunaj, v Bu- dapešto, Prago in v Lvov, da re- šijo vprašanje državnih dolgov in aystro-ogrške banke.

Jugoslovanski konzul v Pragi. Narodno Veče je imenovalo vele- trgovca Roka Bradanoviča ju- goslavanskim konzulom v Pragi. Imenovani je že prevzel službo.

Odškodnina za opustošene kra- je. — Odsek Narodnega Veča za mirovno konferenco javlja, da ho- do jugoslovanski delegatje na mi- rovni konferenci zahtevali odško- dnino za jugoslovanske kraje, ki so bili opustošeni v vojni. Vsi držav- ljani se pozivajo, kdor ve kaj o ropanju, ki ga je pretrpel naš na- rod ob času vojne, da stvar pri- javi. Delegatje bodo tudi zahte- vali povrnitev oziroma plačilo za vpljene zgodovinske vrednosti, kot so stari spisi, knjige itd.

Italijanske laži. — Odbor Na- rodnega Veča v Spletu dementira vse vesti v italijanskih listih, ki razglašajo, kako je prebivalstvo povsod v Dalmaciji z velikim nav- dušenjem sprejelo italijanske če- te. Odbor odločno zavrača te laži, kajti bil je priča oziroma ima pri- če, kako sovražno so Italijani na- stopili v Dalmaciji in na otokih. Prebivalstvo iz najoddaljenih va- si je poslalo telegrame lojalnosti jugoslovanski državi in prasi Na- rodno Veče, da ga osvobodijo novih izkoriščevalcev. — Italijanov.

Krvotilje na otoku Pagu. — 13. nov. popoldne je priplula k otoku Pagu italijanska torpedovka. Po- veljnik je nagnanil, da prihaja v imenu zaveznikov in nato se je izkrcalo na suho 500 italijanskih vojakov. Ko so pa Italijani razo- besili pamesto zaveznikiških ita- lijansko zastavo, so se prebivalci uprli in prišlo je do krvavih bo-jev.

Poziv vojnega oddelka. — Vojni odsek Narodnega Veča v Zagrebu je 12. dec. izdal poziv na povelj- nike Narodne straže in drugih vo- jaskih oddelkov, da morajo takoj spdočiti operativnemu odseku za narodno obrambo vlade Sloven- cev, Hrvatov in Srbov, koliko mož je pod orožjem, koliko častnikov imajo vse čete, število strelnega orožja in nabojev, število pokvar- jenega orožja, kje se nahajajo za- loge, pušk in druge potrebne po- datke.

Kreditne zadruge. — Vse kre- ditne zadruge na Hrvaškem so prešle v roke Narodnega Veča. Bivši poslanec kmečke stranke Josip Predavec je prevzel vodstvo zadrug.

Ladje se ne smejo prodajati. — "Narodne Novine" so prinesle na- redbo zaupnika za trgovino, ki prepoveduje kupovanje in proda- janje brodovja in privatni promet na vodah.

Amnestija političnih kmetencev. — Narodno Veče je odredilo, da se vse osebe v Jugoslaviji, ki so bile pod vojno upravo bivše Av- stro-Ogrske obsojene v zapor radi veleizdaje, izpustile na svobodo.

Preki sod za sločence. — Zaup- nik za domobranstvo dr. Ante Drinković je izdal proglas na vo- jake, katere opozarja, da obstoji preki sod proti uporom, umorom, požigu in javnemu nasilju. Dolo- čene so ostre kazni. Upravitelj vojnega sodišča Narodnega Veča je podpolkovnik Adalbert Peka- rek.

Zveza s čehoslovansko republiko. — Dr. Kramarž je izjavil 12. nov. v Pragi, da bo čehoslovanska repu- blica stopila v tesno zvezo z Ju- goslavijo.

Provizorične poštne znamke. — Vzorec za nove poštne znamke v Jugoslaviji so že izdelani. Med- tem bodo začasno v rabi stare znamke, na katerih so prečrtane besede "Heller" in "Krone" in natisnjene so črke S. H. S. (Slo- venei, Hrvatje, Srbi).